

September 2020
Pontoppidan Centrets

Visionspapir

Forskning, fortolkning, formidling, aktualisering og aktivisme. Pontoppidan Centret ved Syddansk Universitet ønsker at blive træfpunkt for den mangesidede interesse i et af dansk litteraturs helt store forfatterskaber.

Vi vil etablere overblik over, være samtalestation for og drivkraft i Pontoppidan-forskningen i Danmark og i udlandet. Aktuelle forskningsmæssige samarbejdspartnere er H C Andersen Centret ved Syddansk Universitet, Center for Grundtvigforskning ved Aarhus Universitet, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, projekt MeMo (Measuring Modernity: Literary and Social Change in Scandinavia 1870-1900) under Carlsbergfondet og Københavns Universitet og projekt Aesthetics of Protestantism in Northern Europe (Universiteterne i Freiburg og Strasbourg)

Vi vil samarbejde og udveksle inspiration og synsvinkler med det store frivillige arbejde, der gennem mange år er gjort i Pontoppidan Selskabet og omkring netstedet Henrikpontoppidan.dk med dets utroligt rige tekst- og vidensbase

Pontoppidan Centret vil blive opbygget af tre (samarbejdende) søjler som alle vil rumme dimensioner af både forskning og formidling:

Første søjle: Pontoppidan genfortolket (i nyere litteratur- og kulturvidenskab)

Vi vil lave aktualiserende læsninger af Pontoppidans små og store romaner, noveller, skitser, krøniker og erindringer, så vi sikrer at hans værk til stadighed belyses af de nyeste teorier og metoder både inden for litteraturvidenskaben og de vidensfelter, der knytter sig til de mangeartede emner, temaer og motiver hos Pontoppidan: social ulighed og social indignation, klasseforhold, politiske strukturer, politiske konflikter

og politiske lidenskaber, religion og religiøse bevægelser, livsfilosofiske strømninger og inspirationer, seksualmoral, erotisk drift, kønsroller, ægteskabsinstitution; individuation, livshistorie og personlighedsudvikling i forhold til familiebaggrund.

Vi vil interessere os for brugen af Pontoppidan i både litteraturdebat, populærkultur og selvrefleksion: er henvisninger til Pontoppidan en stopklods eller et drivmiddel i diskussioner om litteraturens muligheder, har Bille Augusts filmatisering af ”Lykke-Per” påvirket offentlighedens billede af roman og forfatter og hvad er det mennesker kan bruge ”Lykke-Per” til, når de angiveligt læser den flere gange gennem et liv? Vi vil endelig også sikre overblikket over den lange og forgrenede Pontoppidan-receptionshistorie fra samtidens modtagelse og den første bog om forfatterskabet ved Vilhelm Andersen i 1917 og til i dag, så vi kan skille det nye fra det gamle og gøre det gamle nyt igen. Og vi vil samtidig søge at indplacere Pontoppidan i romanformens og prosaens internationale historie: hvor står værket med hensyn til inspirationskilder og udviklingslinjer? I dag er vi tilbøjelige til at opfatte Pontoppidan som en meget dansk forfatter, men skandinavisk litteratur med navne som Ibsen, Hamsun, Jacobsen m.fl. var en stor eksportvare omkring 1900. Pontoppidan var en del af denne ”glemte internationalisering”, som vi gerne vil genbesøge vilkårene for og resultaterne af.

Anden søjle: Pontoppidan materialiseret (i samlinger, digitalisering og digital analyse)

Vi vil gøre Pontoppidans forfatterskab til genstand for nye, digitale analysemetoder. Kan vi få ny viden om Pontoppidans fortælleformer, stilfigurer, handlingskurver, motiver, temaer m.v. gennem en digital tilgang til hele værkets korpus? Kan det f.eks. give ny viden om principperne bag hans talrige omarbejdelser?

Vi vil i samarbejde med Syddansk Universitetsbibliotek levendegøre samlinger af bøger og andet materiale vedrørende Pontoppidan, så det kan bruges i skiftende udstillinger og gøres tilgængeligt for forskere og andre brugere, både digitalt ved registrering og fysisk ved etablering af et egentligt centerbibliotek til gavn for både forskere og studerende.

En kerne i centeret vil være at arbejde med digitale metoder (”Digital Humanities”) i analyserne af Pontoppidans forfatterskab og receptionen heraf – dette kunne for eksempel være gennem etableringen af en bibliografisk database og tilgængeliggørelse af Pontoppidans tekster i digitalt læsbare formater. Hertil kommer forskellige analysemetoder, som på hver deres måder kan bidrage til nye forståelser af forfatterskabet og gennem eksempler inddraget i undervisningsforløb også øge de

studerendes kompetencer inden for både Pontoppidan og digital humaniora. Dette vil også bidrage positivt til udviklingen inden for Digital Humaniora på resten af SDU og øge samarbejdet med andre forskningsmiljøer på og uden for SDU.

Et eksempel på spørgsmål, som vil forsøges besvaret gennem digitale metoder, kan være at identificere Pontoppidans særlige stil/toneleje: Er det muligt via digitale metoder som fx ”concept search” og NLP at finde Pontoppidans særlige stil, eventuelt ud fra sammenligninger med samtidig litteratur og er det i så fald muligt at efterspore hans påvirkning på senere tids litteratur?

Centralt i dette arbejde står også etableringen af en ny hjemmeside, som skal samle centrets forskning og undervisningstilbud i og om Pontoppidan samt formidlingen af Pontoppidans tekster, herunder også i et anvendeligt digitalt format.

Tredje søjle: Pontoppidan omsat

(i nye formidlingsformer og nye undervisningsmaterialer til uddannelsesverdenen)

Det er vores mål at gøre Pontoppidan Centret til centrum for uddannelsesrelevant forskning i og formidling af forfatterskabet. Vi ser det bl.a. som en vigtig opgave at forske i, hvordan Pontoppidan læses (og tidligere er blevet læst) i skolens danskfag og i forlængelse heraf at inspirere til nye perspektiver på forfatterskabet i dansk- og litteraturundervisningen. Vi vil samarbejde med Center for Grundskoleforskning og Center for Gymnasieforskning ved Institut for Kulturvidenskaber, hvor flere medarbejdere forsker i litteraturredidaktik.

Aktuelt påtænker vi at foretage en kvantitativt designet kortlægning af, hvilke Pontoppidantekster der læses på de gymnasiale uddannelser, og hvordan der undervises i forfatterskabet, fx genreanalytisk, litteraturhistorisk og komparativt i forhold til nutidige tekster og perspektiver. En sådan undersøgelse vil kunne øge vores viden om ikke bare Pontoppidanlæsningen i skolen (er der f.eks. tekstlige og tematiske ”evergreens”, der har skygget for meget andet?) men også om hvad nutidens lærere aktuelt stiller op med forfattere, som indgår i den litterære kanon.

Desuden vil vi igangsætte en kvalitativ interviewundersøgelse af, hvordan nutidige elever forstår Pontoppidan, når de fordyber sig i hans noveller og romaner, og hvilke erkendelser læsningerne giver anledning til: En sådan undersøgelse vil kunne give en vigtig og også original empirisk viden om de unge læses reception af et forfatterskab, som er skrevet i en anden tid, men dog behandler temaer såsom køn, klasse, individualisering og eksistentielle problemstillinger, som må formodes at interessere unge læsere.

Et vigtigt omdrejningspunkt for Pontoppidan Centrets aktiviteter er i forlængelse heraf at inspirere til aktualiserende undervisning i Pontoppidans forfatterskab, ikke mindst i forhold til tekster, temaer og perspektiver, som forbinder sig med emner som klima, køn, natur og eksistenstænkning. Vi vil invitere til seminarer og konferencer for undervisere, hvor der både bliver lejlighed til at få ny viden om Pontoppidans forfatterskab og diskutere undervisningsnære problemstillinger i tilknytning til litterær læsning. I centrets regi etableres desuden online-undervisning kombineret med seminarer, hvor studerende fra de nordiske lande kan studere forfatterskabet som en del af deres uddannelse.

I tilknytning til centrets uddannelsesspor vil vi udarbejde forskellige former for skriftligt materiale om aktuelle perspektiver på forfatterskabet, som kan bruges i undervisning, og som forbinder tekstanalytiske og litteraturhistoriske læsninger med aktualiserende perspektiver, bl.a. gennem inddragelse af aktuelle forfatterskaber og fx Bille Augusts filmatisering af Lykke-Per som parallel og kontrast. Disse materialer vil udkomme i regi af centrets skriftserie og på centrets hjemmeside som selvstændige og overskuelige inspirationstekster til undervisning i temaer, der må formodes at være af interesse på nutidens ungdomsuddannelser.